



Broeders van Liefde

Werkgroep pastores
in de orthopedagogische zorg

Pastoraat in de orthopedagogische zorg bij de Broeders van Liefde

Visietekst - September 2004

Een publicatie van:
Provinciaat der Broeders van Liefde
Stropstraat 119, 9000 Gent

Verantwoordelijke uitgever: Br. Luc Maes

Inhoud

Inleiding

- I. **Pastoraat: een algemeen maatschappelijke situering**
 1. *Het algemeen menselijke verlangen naar zinvolheid*
 2. *De joods-christelijke traditie en haar antwoorden op dit verlangen*
 3. *Het spanningsveld van het pastoraat*

- II. **Pastoraat in een christelijk geïnspireerd orthopedagogisch centrum**
 1. *Het holistisch mensbeeld en de integrale zorgbenadering*
 2. *De eigenheid van een christelijk geïnspireerde voorziening*
 3. *Opnieuw: het spanningsveld van het pastoraat*

- III. **De doelgroepen van het pastoraat**
 1. *De cliënten*
 2. *De medewerkers*
 3. *De familie en de omgeving*
 4. *De hele leef- en werkgemeenschap van de voorziening*

- IV. **De wegen of deelterreinen van het pastoraat**
 1. *Liefdevolle nabijheid*
 2. *Verdiepen*
 3. *Gemeenschap vormen*
 4. *Vieren*
 5. *Inzet voor menswaardigheid*

- V. **De basisvoorwaarden voor het pastoraat**
 1. *De integratie van het pastoraat*
 2. *De pastorale dienst en de pastor*
 3. *Structuren en kanalen*

Tot besluit

Voetnoten

Verklarende woordenlijst

De auteurs

Inleiding

Vanuit de eigen identiteit en missie van christelijk geïnspireerde voorzieningen heeft het pastoraat vanouds een belangrijke plaats in de zorg voor mensen met een handicap. Dit blijft ook vandaag zo, ondanks het feit dat zowel op het vlak van de verantwoording als op dat van de invulling van die pastorale zorg heel wat oude zekerheden hun vanzelfsprekend karakter verloren hebben en nieuwe uitdagingen zich aangediend hebben.

Net zoals vele zaken in onze maatschappij is ook het pastoraat de voorbije decennia onderhevig geweest aan belangrijke veranderingsprocessen. De sociologische processen van secularisering en pluralisering hebben ons culturele landschap grondig gewijzigd. Geloof en zingeving zijn daarbij voor vele mensen ofwel een al te complex, ofwel een al te onbekend, ofwel een al te delicaat terrein geworden. Deels inspelend op deze veranderende context en deels bewogen door interne dynamieken van herbronning en heroriëntering heeft ook het pastoraat een diepgaande evolutie doorgemaakt. Dit alles zorgt ervoor dat niet iedereen er goed zicht op heeft waar het in het pastoraat vandaag precies om gaat. Pastores zijn zich hier sterk van bewust.

In de voorliggende nota willen de leden van de werkgroep pastores in de orthopedagogische zorg bij de Broeders van Liefde daarom duidelijk maken waar het in het pastoraat vandaag uiteindelijk om gaat, in het algemeen en specifiek in de sector orthopedagogische zorg (I en II). Ze willen verhelderen tot wie de pastorale zorg zich richt (III) en hoe zij deze zorg in de complexe context van een hedendaags orthopedagogisch centrum gestalte willen geven (IV). Tegelijk willen ze enkele basisvoorwaarden meegeven die noodzakelijk zijn voor de verdere uitbouw van een deskundige, toekomstgerichte en geïntegreerde pastorale zorgverlening (V).

Deze nota vertolkt de actuele visie van de pastores op wat zij beschouwen als zinvolle en geïntegreerde pastorale zorg. Ze is geschreven vanuit hun ervaringen en onder andere geïnspireerd door de missie van de Broeders van Liefde. De pastores hopen hiermee het pastoraat in de huidige context te verhelderen ten behoeve van de mensen waarmee ze samenwerken. Tegelijk willen ze hiermee een basis aanbieden om samen verder werk te maken van het gespecialiseerd pastoraat in de orthopedagogische zorg.

I. Pastoraat: een algemeen maatschappelijke situering

*Pastoraat kunnen we in het algemeen omschrijven
als de joods-christelijk geïnspireerde,
existentiële en spirituele zorg voor mensen
bij hun streven naar zinvolheid in hun dagelijkse bestaan
en bij hun worstelen met de ultieme zingevingsvragen (1).*

In deze omschrijving zijn meteen de twee invalshoeken of perspectieven aangegeven van waaruit het pastoraat vandaag benaderd kan worden: het algemeen menselijke verlangen naar zinvolheid en de joods-christelijke inspiratie. Samen geven zij het spanningsveld aan waarbinnen de pastorale zorgverlening zich beweegt.

1. Het algemeen menselijke verlangen naar zinvolheid

Enerzijds kan men het pastoraat benaderen vanuit het algemeen menselijke verlangen naar zinvolheid en het existentiële worstelen met de ultieme levensvragen. Mensen proberen van hun leven en samenleven iets moois en zinvol te maken en er betekenis in te ervaren. Onderhuids en vaak onuitgesproken doordeesemt dit verlangen heel ons leven en streven. Op bepaalde momenten gaan mensen zich bovendien ook expliciet de vraag naar de zin van het leven stellen. Waar komen wij vandaan? Wat is ons leven waard? Waar komt het in dit leven op aan? Waar gaan wij uiteindelijk heen? Het pastoraat wil mensen in deze zoektocht zorgzaam nabij zijn, hen een luisterend oor en een passende begeleiding bieden.

2. De joods-christelijke traditie en haar antwoorden op dit verlangen

Anderzijds kan men het pastoraat benaderen vanuit het geloof in de zinvolheid en het uitdagende perspectief van de antwoorden die de joods-christelijke traditie op dit algemeen menselijke verlangen biedt. Net als de andere grote religieuze tradities biedt deze traditie een eigen en complex geheel van antwoorden op en omgangswijzen met de uiteindelijke zingevingsvragen. Hieruit kunnen mensen rijkelijk putten bij hun persoonlijke omgang met die vragen. In de bevrijdende relatie met God die er de kern van uitmaakt, kunnen zij kracht en inspiratie vinden. Vanuit de ervaring van het beproefde en heilzame karakter van deze traditie in onze cultuur wil het pastoraat mensen vanuit deze inspiratie bijstaan en hen ook actief een aanbod doen.

3. Het spanningsveld van het pastoraat

Met deze twee invalshoeken is tegelijk het spanningsveld aangegeven waarbinnen het pastoraat zich afspeelt. Afhankelijk van de situatie zal nu eens het accent vooral liggen op de ene invalshoek en dan weer vooral op de andere. Vaak zal het pastoraat er vooral in bestaan mensen in hun verlangen naar zinvolheid en hun worstelen met wat hen aan schijnbare onzin overkomt, nabij te zijn, voor hen een luisterend oor en een aandachtige gesprekspartner te zijn ... zonder dat de joods-christelijke traditie daarbij uitgesproken aan bod zal komen. Op andere momenten zal die gelovige inspiratie en beleving dan weer veel explicieter ter sprake komen en in woorden, symbolen en rituelen aangeboden worden als een weg ten leven. Heel vaak tenslotte zal het pastoraat zich ergens tussen beide polen in bewegen.

II. Pastoraat in een christelijk geïnspireerd orthopedagogisch centrum

Pastoraat speelt zich nooit in het luchtledige af, maar concretiseert zich op maat van de context waarbinnen het beoefend wordt. De algemene situering van het pastoraat die we in het vorige punt gaven, willen we hier dan ook toepassen op het pastoraat in een christelijk geïnspireerd orthopedagogisch centrum. Ook hier bieden de twee genoemde invalshoeken en het aangegeven spanningsveld een goede hulp om zicht te krijgen op het pastoraat in deze specifieke context.

1. Het holistisch mensbeeld en de integrale zorgbenadering

Eenzijds kan men het pastoraat in een christelijk geïnspireerd orthopedagogisch centrum verantwoorden vanuit het holistisch mensbeeld en de integrale zorgbenadering die vandaag hoog in het vaandel gevoerd worden. Terecht beklemtoont men hierbij dat in de beeldvorming de verschillende dimensies van het menszijn de nodige aandacht verdienen en dat in de praktijk de nodige zorg aan die verschillende dimensies besteed moet worden. Wil deze integrale benadering geen holle slogan blijven, dan dient zij concreet ingeschreven te worden in het zorgproject van elke voorziening. Pastoraat kan in dat licht beschouwd worden als de concretisering van deze visie wat betreft de zorg voor de existentiële dimensie.

2. De eigenheid van een christelijk geïnspireerde voorziening

Anderzijds kan men het pastoraat in een christelijk geïnspireerd orthopedagogisch centrum situeren vanuit de eigen missie, het specifieke opvoedingsproject en de personalistische mensvisie van de voorziening. Zoals de naam zelf het zegt, willen we elke persoon vanuit deze mensvisie in zijn totaliteit benaderen en tot volwaardige ontplooiing begeleiden. Vanuit deze eigenheid kan men de genoemde integrale benadering alleen maar toejuichen en in de dagelijkse praktijk proberen vorm te geven. Daarbij spreekt het voor zich dat men mensen ook actief vanuit de joods-christelijke traditie beproefde woorden, symbolen en rituelen aanbiedt die men zelf als betekenisvol heeft ervaren.

3. Opnieuw: het spanningsveld van het pastoraat

Ook hier geldt dat met deze twee invalshoeken een spanningsveld aangegeven is dat in de praktijk om de nodige fijngevoelige opstelling vraagt. Structureel vertaalt dit spanningsveld zich in de concrete organisatie van de pastorale zorg in een christelijk geïnspireerd orthopedagogisch centrum. Omwille van historische, socio-culturele en identiteitsredenen wordt de eindverantwoordelijkheid en de actieve uitbouw van die pastorale zorg uiteindelijk in handen gelegd van pastores uit één particuliere joods-christelijke traditie, met name de katholieke.

In een geest van oecumenische openheid worden anderzijds concrete vragen van mensen om hun eigen geloof ook in de voorziening te kunnen beleven, zoveel mogelijk gerespecteerd en tegemoet gekomen. In de toekomst kan het creëren en behoeden van de geestelijke ruimte voor de geloofsbeleving van andersgelovigen beschouwd worden als een belangrijk aandachtspunt.

III. De doelgroepen van het pastoraat

De pastorale zorg in de context van een christelijk geïnspireerd orthopedagogisch centrum richt zich grosso modo tot vier doelgroepen. Achtereenvolgens staan we stil bij die verschillende doelgroepen. We geven daarbij meteen ook enkele concretisering en mee die in de actuele context de nodige aandacht verdienen.

1. De cliënten

In de voorziening dienen bij uitstek de cliënten de vruchten te plukken van de pastorale zorg. Geïntegreerd in het geheel van de orthopedagogische benadering en in de concrete leefwereld van de cliënt zal de pastorale zorg zich realiseren doorheen toegewijde aandacht, eerlijke bekommernis en een liefdevolle gerichtheid op hun hele menszijn. In het pastorale aanbod zal men hierbij de mogelijkheden en beperkingen van de cliënten ten volle ernstig nemen en plaats geven aan bevestiging en groeikansen. Het pastorale aanbod zal zich differentiëren en specialiseren in aansluiting bij de leeftijd, de mogelijkheden en de specifieke affiniteiten van de cliënten met betrekking tot zingeving en geloof.

2. De medewerkers

Het pastoraat richt zich ook tot de medewerkers. Aangezien ook zij horen tot de leef- en werkgemeenschap van de voorziening en in het pastoraat een eigen rol te vervullen hebben, verdienen ook zij, in respect voor hun persoonlijke levensovertuiging, de nodige pastorale aandacht. Zo zal men in goede en kwade dagen zorg dragen voor medewerkers en hen bij belangrijke gebeurtenissen in hun leven een teken van betrokkenheid geven. Men kan hen motiveren om hun aandeel in een geïntegreerde pastorale zorg voor de cliënten op een deskundige en geïnspireerde wijze op zich te nemen. Men kan hen tevens ruimte bieden en een aanbod doen om hun geloof ook in de werksituatie op een verantwoorde manier te beleven en te verdiepen.

3. De familie en de omgeving

Ook de familie en de omgeving van de cliënten kan een doelgroep van het pastoraat zijn. Zo kan de pastorale dienst in welbepaalde gevallen een aanbod doen van vervangende en aanvullende pastorale zorg en bemiddelend optreden ten aanzien van de familie en de thuisparochie. Waar dit zinvol is, kan zij op bepaalde momenten tevens aansluiting zoeken bij of medewerking verlenen aan initiatieven vanuit de lokale of ruimere kerkgemeenschap.

4. De hele leef- en werkgemeenschap van de voorziening

Het pastoraat richt zich ten slotte ook tot de leef- en werkgemeenschap van de voorziening in haar totaliteit. Opnieuw kan dit gebeuren op uiteenlopende wijzen: in het organiseren of mee opzetten van gemeenschappelijke vieringen bij specifieke gelegenheden, het schrijven van inspirerende bijdragen voor het personeelstijdschrift, het mee nadenken over ethische uitdagingen, het mee bouwen aan de christelijke identiteit van de voorziening of het mee werken aan de integratie van de missie.

IV. De wegen of deelterreinen van het pastoraat

Vanouds worden in de dagelijkse praktijk van het pastoraat afwisselend en aanvullend verschillende wegen bewandeld. Men kan hier ook spreken van deelterreinen waarop de pastorale zorg voor mensen zich concreet realiseert en waarop de hiervoor aangegeven twee perspectieven en het daarbij horende spanningsveld telkens opnieuw terug te vinden zijn. De vijf belangrijkste van die wegen of deelterreinen geven we hieronder beknopt weer. We voegen hier telkens enkele aanvullende beschouwingen aan toe die vandaag de nodige overweging verdienen (2).

1. Liefdevolle nabijheid

Pastoraat begint en eindigt met liefdevolle nabijheid. Fundamenteel gaat het er in de pastorale zorg om mensen aandachtig en liefdevol nabij te zijn, in het algemeen bij de dagelijkse contacten en in het bijzonder bij blijde en droevige gebeurtenissen. Het gaat erom voor hen een luisterend oor en een tochtgenoot te zijn, hen respectvol te bejegenen, in hun eigenheid erkenning te geven en in hun broosheid te dragen en te ondersteunen. Dit doen we in het spoor van Jezus die in heel zijn manier van omgaan met mensen getoond heeft hoe ook God ons liefdevol nabij wil zijn.

- Juist in de context van een orthopedagogisch centrum waar mensen vaak op een intense manier met de broosheid van het bestaan geconfronteerd worden, kan het belang van die aandachtige en liefdevolle pastorale nabijheid niet genoeg beklemtoond worden.
- In het kader van een voorziening is het getuigenis als levende, impliciete geloofsverklaring een basisvoorwaarde voor het pastoraat. Pastores willen geloof op een authentieke manier beleven en voorleven en zo ook anderen hiertoe uitnodigen.
- Een levensnabije en op medemensen betrokken houding schept het noodzakelijke klimaat voor gelovige verdieping en maakt deze ook geloofwaardiger.

2. Verdiepen

Een tweede weg van het pastoraat is die van het verdiepen: mensen stimuleren om zich niet te laten meedrijven op de golven van de oppervlakkigheid, maar verder te kijken dan hun neus lang is en samen op zoek te gaan naar wat waardevol is in dit leven, hoe gebroken en getekend hun bestaan soms ook is. Hierbij zullen pastores, in respect voor de eigen overtuiging van elkeen en in een verstaanbare taal, ook beelden en verhalen, dromen en verwachtingen uit de joods-christelijke traditie ter sprake brengen die zij zelf als inspirerend hebben ervaren.

- Pastores zullen er vanuit hun specifieke invalshoek en deskundigheid in het bijzonder attent op zijn mensen als gesprekspartner de ruimte te bieden waar zij met hun verhaal en hun vragen, hun verwijfeling en hoop terecht kunnen.
- Een christelijk geïnspireerde voorziening bouwt een gelovig aanbod uit als kennismaking en als uitnodiging om dat geloof te beleven. Tegelijk zal men er ruimte laten voor andere betekenisvolle overtuigingen en de dialoog hiermee stimuleren.
- Wil zij aansluiting vinden, dan dient de joods-christelijke traditie op een aangepaste manier ter sprake gebracht te worden, in een taal en een vorm waarin mensen van vandaag zich kunnen herkennen.
- Pastores hebben door hun taak een uitdrukkelijke opdracht in het verdiepen vanuit een gelovig perspectief. Zij beschouwen dit echter niet als hun exclusief terrein. Zij bewegen medewerkers ertoe dit ook te doen op een deskundige en geïnspireerde manier.

3. Gemeenschap vormen

Pastoraat realiseert zich ten derde in het gemeenschap vormen. Reeds vanuit een algemeen menselijk perspectief zien we dat mensen zin en betekenis onder andere vinden in tussenmenselijke betrokkenheid en gemeenschapsopbouw. A fortiori geldt dit binnen de joods-christelijke traditie die wezenlijk draait om verbondenheid: tussen mensen onderling en tussen mensen en God. In het pastoraat zal men er in dat licht steeds op bedacht zijn mensen samen te brengen en te stimuleren tot zinvol en waarachtig samenleven.

- Het leven delen en kwaliteit van verbondenheid nastreven, vooral bij belangrijke gebeurtenissen, verrijkt en verdiept het leven. Het zijn gepriviliegeerde momenten om ook rond zingeving en geloof gemeenschap te vormen.
- Een aantal medewerkers en cliënten vormen een gemeenschap van gelovigen in de voorziening. Hun gelovige gemeenschapsvorming kan inspirerend werken voor de anderen.
- Gezien de diversiteit aan doelgroepen zal dit werken aan gemeenschap en verbondenheid nooit op een massieve wijze gebeuren, maar zal dit steeds gedifferentieerd en met oog voor de concrete context aangepakt worden.

4. Vieren

Een vierde weg van het pastoraat is die van het vieren. Nabijheid, verdieping en gemeenschapsvorming vragen erom op tijd en stond vierend verdicht te worden en door middel van woord en muziek, van beelden en rituelen symbolisch uitgedrukt te worden. Voortbouwend op de rijke ervaringen uit de gelovige traditie en met oog voor het eigentijdse aanvoelen zal het pastoraat van dat vieren creatief en fijngevoelig werk maken. Het zal er hierbij op bedacht zijn de verhalen van mensen en het verhaal van God over en weer aan elkaar te doen oplichten.

- Het pastoraat laat zich inspireren door het ritme van vieren in de brede gelovige gemeenschap, door gebeurtenissen in het centrum of uit de concrete levensloop van mensen.
- Behoudens op de grote traditionele feesten, merken we een dalende affiniteit met liturgische vieringen. Nochtans blijven vieringen en rituelen belangrijke wegen tot verdichting.
- In het licht van een veranderend cultureel klimaat zal het aanbod en de keuze voor bepaalde vormen van vieringen en rituelen telkens weer bevroegd moeten worden op doelstellingen, doelgroep, context, zinvolheid en mogelijkheden.

5. Inzet voor menswaardigheid

Pastorale zorg realiseert zich tenslotte ook in de inzet voor menswaardigheid. In de zorgzame omgang met elkaar, in de solidaire betrokkenheid op anderen en het bouwen aan een rechtvaardige samenleving, ervaren we dat leven delen, leven geeft. Dit inzicht heeft Jezus tot in zijn uiterste consequenties voorgeleefd. In zijn spoor zal men in de pastorale zorg die betrokkenheid ook zelf voorleven, bij anderen bevestigen en allen door woord en voorbeeld op hun beurt hiertoe uitnodigen.

- Het pastoraat kan in dit perspectief bijdragen aan de betekenisgeving van de zorgverlening door mee te zoeken naar een zinvolle arbeidsspiritualiteit.
- Pastores kunnen hun bijdrage leveren aan het ethisch denkproces in de voorziening om ook zo de joods-christelijke inspiratie mee gestalte te geven.
- Projecten voor derde en vierde wereld nodigen uit tot concrete inzet in samenwerking met anderen. Dit biedt tevens kansen tot verdieping vanuit een gelovige houding.

V. De basisvoorwaarden voor het pastoraat

De realisering van de pastorale zorg in de context van een christelijk geïnspireerd orthopedagogisch centrum veronderstelt ten slotte dat een aantal basisvoorwaarden vervuld worden. We ordenen deze in drie stappen.

1. De integratie van het pastoraat

We gaan ervan uit dat de pastorale zorg een volwaardig onderdeel is van de integrale zorgverlening van het orthopedagogisch centrum, waarbij elke medewerker op zijn niveau een daaraan verbonden verantwoordelijkheid heeft. De algemeen directeur draagt de eindverantwoordelijkheid voor het pastoraal beleid van het hele centrum.

- De zorg voor zingeving en religieuze beleving dient in dit perspectief opgenomen en geconcretiseerd te worden in elke groeps- en in elke individuele handelingsplanning.
- Elke medewerker voert vanuit zijn professionele opdracht tijdens de diensturen een aantal minimale taken inzake pastorale zorg uit in dienst van de cliënt. Hij kan hiertoe tijdens de uren ook de nodige vorming krijgen.

2. De pastorale dienst en de pastor

De pastorale dienst is een stafdienst bij de algemene directie voor het hele orthopedagogisch centrum. Hij bestaat uit minstens één pastor die vanuit zijn specifieke deskundigheid het pastorale beleid helpt uittekenen en uitvoeren, de brug slaat met de ruimere kerkgemeenschap en de medewerkers ondersteunt en motiveert tot zorg voor de existentiële en spirituele dimensie.

- In elke grote voorziening is de pastor minstens halftijds vrijgesteld. In elke kleine voorziening is er een vrijstelling voor minstens een vierde tijd.
- De pastor wordt enerzijds aangeworven door de directie van de voorziening, maar krijgt anderzijds een kerkelijke erkenning, benoeming en zending van de plaatselijke bisschop.
- Regelmatig overleg tussen de directie en de pastor(es) over het pastoraal beleid en de pastorale werking is aangewezen.
- Een jaarverslag en een jaarplanning en/of beleidsplan kunnen goede middelen zijn om het overleg met de directie zinvol en gestructureerd te laten verlopen.
- De pastor die geen voorafgaande theologische opleiding genoten heeft, volgt binnen zijn uren een aangepaste pastorale opleiding en de nodige bijscholingen.

3. Structuren en kanalen

Een geïntegreerde pastorale werking veronderstelt ten derde dat het pastoraat ook beschikt over en toegang heeft tot de geëigende structuren en communicatiekanalen om de pastorale opdracht binnen de voorziening op een vlotte en passende wijze te kunnen vervullen. Pastorale stuur- en werkgroepen vormen hierbij mogelijke wegen.

- De pastorale stuur- of visiegroep is een denkgroep over de christelijke identiteit en het pastoraal beleid in het orthopedagogisch centrum. Deze bestaat uit de pastor(es), minstens één directielid en een aantal medewerkers van het centrum.
- Pastorale werkgroepen zijn doegroepen die de pastorale werking mee helpen uitvoeren.
- Vlotte toegang tot de geëigende communicatiekanalen en overlegorganen die elke voorziening rijk is, bevordert de integratie van de pastorale zorg.

Tot besluit

In de voorliggende nota hebben we als pastores werkzaam in de orthopedagogische centra van de Broeders van Liefde geprobeerd een gemeenschappelijke visie over het pastoraat in de orthopedagogische zorg te ontwikkelen. We hebben ons daarbij gebogen over meerdere vragen betreffende de eigenheid, de doelgroepen, de wegen en de basisvoorwaarden voor een goede pastorale zorgverlening in deze sector (3).

In ons antwoord op deze vragen hebben we gepoogd een visie te ontwikkelen die enerzijds aansluiting vindt bij de klassieke praktijken en opvattingen over het pastoraat en anderzijds recht doet aan de complexe realiteit van dat pastoraat in deze sector anno 2004. De bekommernis voor een blijvende ondersteuning van mensen in goede en kwade dagen vanuit het perspectief van zingeving en geloof vormde de achtergrond van heel dit denkproces. Dit alles resulteerde in een open visietekst die dan ook als dusdanig gelezen moet worden.

Dit is met andere woorden geen massieve beleidsnota geworden die op alle vragen een rechtlijnig antwoord pretendeert te bieden en in haar totaliteit te nemen of te laten zou zijn. Het is integendeel een open referentienota die we aanbieden als een hulpmiddel om de eigenheid van het pastoraat te verhelderen en om verder werk te maken van een consequent pastoraal beleid in de voorzieningen. We benadrukken hierbij dat dit laatste steeds lokaal uitgewerkt zal moeten worden vanuit en in dialoog met de particuliere cultuur en de concrete gesprekspartners in elke voorziening.

De aandachtige lezer zal ten slotte vaststellen dat in deze nota ook niet alle mogelijke vragen over het pastoraat in de orthopedagogische zorg aan bod gekomen zijn. We hebben ons toegespitst op een algemene visie over het pastoraat in de context van een orthopedagogisch centrum. Meer concrete vragen betreffende aanwerving en contacten met de bisdommen of samenwerking met en tussen de deeltentiteiten van de voorzieningen hebben we hier niet behandeld.

Deze en andere bijkomende vragen hopen we later in aanvullende nota's en procedures te kunnen beantwoorden. Om de stap van visie naar praktijk te helpen zetten, geven we in bijlage ondertussen wel al een op deze visietekst gebaseerde functieomschrijving voor pastores mee.

Voetnoten

- (1) We laten ons voor deze beknopte omschrijving van het pastoraat en voor de verdere uitwerking hiervan in onze tekst inspireren door de definitie die de Nederlandse theoloog G. Heitink bij wijze van werkhypothese naar voor geschoven heeft in zijn standaardwerk *Pastorale zorg: theologie – differentiatie – praktijk*, Kok, Kampen, 1998, p. 41.
- (2) De goede verstaander zal in deze vijf wegen een hedendaagse hertaling lezen van het klassieke trio *kerygma* (verkondiging), *leiturgia* (liturgie) en *diakonia* (dienstbaarheid), verankerd in de *koinonia* (gemeenschap) en geworteld in de *agapè* (liefde).
- (3) Zoals gezegd, is deze visietekst het eindresultaat van een denkproces in de werkgroep pastores in de orthopedagogische zorg bij de Broeders van Liefde. Dit denkproces liep echter min of meer parallel met een gelijkaardig denkproces in de werkgroep pastores in de geestelijke gezondheidszorg bij de Broeders van Liefde. Deze gelijktijdigheid heeft dan ook over en weer voor de nodige wisselwerking en positieve bevruchting gezorgd.

Verklarende woordenlijst

- * Onder *cliënten* verstaan we alle directe gebruikers van de voorziening.
- * Onder *joods-christelijke traditie* verstaan we de brede godsdienstige traditie van het christendom met haar joodse wortels.
- * Onder *katholieke traditie* verstaan we de particuliere invulling en vormgeving van de brede joods-christelijke traditie zoals die heeft plaatsgevonden in de katholieke kerk.
- * Onder *medewerkers* verstaan we allen die beroepshalve of als vrijwilliger aan de voorziening verbonden zijn.
- * Onder *missie* of opdrachtsverklaring verstaan we een beknopte, heldere en plechtige verklaring waarin uitgeschreven staat waar het een organisatie of voorziening uiteindelijk om te doen is en wat haar beweegredenen, centrale waarden, doelgroep en ultieme doelstellingen zijn.
- * Een *pastor* verwijst naar iemand met een pastoraal ambt. Deze kan vrouw of man, leek of religieus, diaken of priester zijn.
- * Onder *pastoraat* verstaan we hier de joods-christelijk geïnspireerde, existentiële en spirituele zorg voor mensen bij hun streven naar zinvolheid in hun dagelijkse bestaan en bij hun worstelen met de ultieme zingevingsvragen.
- * Onder *orthopedagogisch centrum* of *voorziening* verstaan we hier elke voorziening of groep van initiatieven waar vanuit een orthopedagogisch perspectief zorg wordt gedragen voor cliënten.

De auteurs

Deze visietekst is het eindresultaat van een denkproces in de werkgroep pastores in de orthopedagogische zorg bij de Broeders van Liefde. Op het ogenblik van de publicatie van deze nota horen de volgende personen tot deze werkgroep:

Jean-Marie Catry, Christiane De Prez, Filip D’Hooghe, Rudi Dubois, Jef Goethals, Chris Nollet, An Schoors, Dirk Van de Loock, Koen De Fruyt (eindredactie).